

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 Intussen in de wereld van de robots

1 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg van de identiteitstheorie: gedachten en ervaringen zijn identiek aan hersentoestanden 1
- twee andere redenen waarom de identiteitstheorie niet opgaat voor dit soort robots: 2
  - ze hebben geen (intentionele) gedachten die ergens over gaan
  - het is moeilijk te begrijpen dat de activiteit in hun ‘hersenen’ ervoor zorgt dat robots een bewuste ervaring hebben van datgene wat ze denken, zien en voelen of willen

voorbeeld van een goed antwoord:

- De identiteitstheorie houdt in dat gedachten en ervaringen identiek zijn aan hersentoestanden 1
- Eén van de problemen met de identiteitstheorie is dat het kenmerkend is voor een gedachte dat die ergens over gaat, bijvoorbeeld over een kop koffie die je wilt gaan drinken. Maar daarmee is niet gezegd dat hersentoestanden ergens over gaan, want zelfs al zouden we kunnen zeggen dat robots ‘hersentoestanden’ hebben, dan nog hebben ze geen intentionele gedachten. Deze robots zijn machines en hebben geen gedachten die ergens over gaan 1
- Eén van de problemen met de identiteitstheorie is dat het moeilijk te begrijpen is dat activiteit in onze hersenen ervoor zorgt dat we een bewuste ervaring hebben van dat wat we denken, zien en voelen of willen. Als we de elektrische stroompjes in de robots als hersenfunctie zien, is het minstens zo moeilijk te begrijpen hoe activiteit in die stroompjes voor een bewuste ervaring zorgt, zoals een hersenactiviteit voor een bewuste ervaring bij mensen zorgt 1

2 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg hoe mensen hun ledematen automatisch kunnen bewegen zonder tussenkomst van de ziel: door de animale geesten 1
- een uitleg aan de hand van het verschil tussen mens en machine waardoor in de visie van Descartes de mens wel een vrije wil heeft en een robot uit *Real Humans* geen vrije wil zou kunnen hebben: een mens behoort als denkende substantie niet tot het domein van de natuur en een machine wel 2

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een goed antwoord:

- Dankzij de animale geesten kunnen mensen hun ledematen automatisch bewegen zonder tussenkomst van de ziel. Animale geesten zijn hele kleine deeltjes in het bloed die in de kleinste holtes van de hersenen kunnen komen en op die manier zenuwen bewegen en organen en spieren aansturen. Automatismen zoals gedachteloos schoonmaken of naar huis fietsen terwijl je met je vriendin kletst zijn mogelijk omdat je lichaam via de animale geesten automatisch reageert op zintuiglijke indrukken 1
- Descartes stelt dat de mens uit twee aparte substanties bestaat. Een robot als machine uit *Real Humans* neemt ruimte in en behoort tot het domein van de natuur dat is onderworpen aan mechanistische principes en heeft dus geen vrije wil. De menselijk geest is als denkende substantie niet onderworpen aan de principes van het domein van de natuur en heeft een vrije wil 2

Opmerking

Voor een antwoord dat het functioneren van het menselijk lichaam bij Descartes anders is dan dat van een robot omdat een robot geen pijnappelklier heeft, kan 1 scorepunt worden gegeven.

3 maximumscore 4

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg aan de hand van een voorbeeld dat robots en mensen geen vrije wil hebben volgens het consequentie-argument van Van Inwagen 1
- een uitleg of we robots verantwoordelijk kunnen houden voor hun gedrag met behulp van de verschillende soorten controle die Fischer onderscheidt: 3

  - totale controle: uit het niets een handeling veroorzaken; dat kan een robot niet
  - een uitleg van regulatieve controle: het hebben van alternatieve mogelijkheden. Deze controle kan een robot niet hebben vanwege het consequentie-argument
  - en een uitleg van besturingscontrole: besturingscontrole vereist dat iemand voor rede vatbaar is; dat is deze robot niet

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een goed antwoord:

- Het consequentie-argument van Peter van Inwagen is gericht tegen elke poging om het principe van alternatieve mogelijkheden te verenigen met determinisme. Het consequentie-argument gaat m.b.t. deze robot-casus als volgt. Stel dat de verzorgrobot Odi de bejaarde man die hij verzorgt bijvoorbeeld bestelt. Als het determinisme waar is, dan is deze diefstal een noodzakelijk gevolg van de natuurwetten en gebeurtenissen voordat Odi bestond. Als hij iets anders had kunnen doen dan het plegen van de diefstal, dan had hij dus de natuurwetten of gebeurtenissen voordat hij gemaakt was, kunnen veranderen. Maar dat is absurd. Dus als het determinisme waar is, dan had Odi niets anders kunnen doen dan de bejaarde bestellen 1
- Fischer onderscheidt verschillende vormen van controle: totale controle, regulatieve controle en besturingscontrole. Als het determinisme waar is, heeft niemand totale controle, want totale controle betekent dat we zo veel controle over onze keuzes hebben dat we als het ware uit het niets een handeling kunnen veroorzaken, zonder dat we daarbij onder invloed staan van eerdere gebeurtenissen. Kunnen robots dat? Nee, want een robot is een machine die geprogrammeerd is door de maker. Daarmee is al het gedrag van de robot beïnvloed door eerdere gebeurtenissen 1
- Het principe van alternatieve mogelijkheden stelt dat handelen uit vrije wil vereist dat we ook iets anders hadden kunnen doen. De hiervoor vereiste controle is zodanig dat als we ervoor kiezen om één bepaalde handeling uit te voeren, we ook een andere handeling hadden kunnen uitvoeren. Fischer noemt dit regulatieve controle. Hij concludeert op basis van het consequentie-argument dat mensen deze controle niet kunnen hebben als het determinisme waar is. Mensen kunnen natuurwetten of het verleden niet veranderen. Robots kunnen dat ook niet 1
- De controle die vereist is voor verantwoordelijkheid noemt Fischer besturingscontrole. Analoog aan de besturingscontrole die we hebben over wat een auto doet wanneer we autorijles hebben, kunnen we volgens Fischer besturingscontrole hebben over wat we zelf doen, in de zin dat we ‘onzelf besturen’ als we uit vrije wil handelen. Volgens Fischer vereist besturingscontrole dat iemand voor rede vatbaar is. Je bent voor rede vatbaar wanneer je beschikt over de geestelijke vermogens die nodig zijn om te begrijpen wat je doet. Een werktuigrobot die gemaakt is om één taak uit te voeren lijkt mij niet voor rede vatbaar, omdat hij niet kan uitleggen wat hij doet en waarom hij het doet 1

Opmerking

Alleen scorepunten toekennen als de verschillende soorten controle correct zijn toegepast op robots.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 5

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een argumentatie dat je volgens Strawson de huishoudrobot niet moreel verantwoordelijk houdt met behulp van het onderscheid tussen reactieve en objectiverende attitudes 1
- een uitleg van reactieve attitudes: directe emotionele reacties op het gedrag van anderen die de alledaagse menselijke omgang reguleren 1
- een uitleg van objectiverende houding: een meer afstandelijk houding, waarbij we de omstandigheden van een situatie betrekken 1
- een verschil in kentheoretische vooronderstellingen tussen de opvatting van Strawson en van Kant over de vrije wil: 2
  - voor Strawson is de vrije wil een onderdeel van de natuurlijke wereld van de fenomenen
  - bij Kant bevindt de vrije wil zich in de noumenale wereld buiten ruimte en tijd

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens de theorie van Strawson zijn mensen geneigd om de robot moreel verantwoordelijk te houden, omdat mensen in eerste instantie altijd reactieve attitudes hebben. Maar als mensen inzien dat het een robot is die geprogrammeerd is voor één taak (en die geen zelf-lerend vermogen heeft) zullen ze hooguit een objectiverende - meer afstandelijke - houding aannemen. Voor een boodschappenrobot in deze situatie geldt iets vergelijkbaars als voor een mens die dement blijkt te zijn. In eerste instantie ben je boos dat de robot niet ingrijpt, in tweede instantie ontwikkel je een objectiverende houding 1
- Volgens Strawson reguleren de reactieve attitudes, dat zijn directe emotionele reacties op het gedrag van anderen, de alledaagse menselijke omgang. Ze zijn de basis op grond waarvan mensen elkaar verantwoordelijk houden 1
- Een objectiverende houding is volgens Strawson een meer afstandelijk houding, waarbij we de oorzaak of reden van een handeling betrekken 1
- Net als voor Kant is de vrije wil voor Strawson een praktische aangelegenheid die niet gebaseerd is op wetenschappelijke kennis, maar bij Strawson is de vrije wil een onderdeel van de natuurlijke wereld van de fenomenen, die best deterministisch kan zijn 1
- Bij Kant bevindt de vrije wil zich in de noumenale wereld en dus niet in de fenomenale wereld die gedetermineerd is 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

5 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg met behulp van tekst 2 in welk opzicht Februari het eens is met Mill: onze morele overwegingen zijn belichaamd en geworteld in de ervaring. Dat komt overeen met Mill die stelt dat ons karakter zich moet kunnen ontwikkelen en groeien als een boom 1
- een uitleg dat de Kurzweil-robot geen karakter kan hebben volgens Mill: omdat deze robot geen begeerten en hartstocht heeft die uit hemzelf komen 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- In tekst 2 schrijft Februari dat we onze morele overwegingen nooit uitputtend in een programma kunnen beschrijven, omdat ze belichaamd zijn en geworteld in de ervaring. Dat komt overeen met Mill die stelt dat een karakter zich moet kunnen ontwikkelen en groeien als een boom 1
- De Kurzweil-robot met een brein naar menselijk model, is niet vergelijkbaar met een mens omdat die robot dan ook begeerten en hartstochten zou moeten hebben, net als geloofsovertuigingen en zelfbeheersing. Dat hoort immers allemaal bij karaktervorming. “Iemand wiens begeerten en impulsen niet uit hemzelf komen, heeft even weinig karakter als een stoommachine”, zegt Mill 1